
Nova Evropa - vizije in akcije: Poročilo o udeležbi na mednarodni konferenci Euroerspective II, 10.-12. aprila 1991, Namur (Belgija)

Author(s): Vladimir Mušič

Source: *Urbani Izziv*, No. 16/17, PRENOVA (oktober 1991 / October 1991), pp. 127-131

Published by: Urbanistični inštitut Republike Slovenije

Stable URL: <https://www.jstor.org/stable/44180596>

Accessed: 25-10-2018 06:54 UTC

JSTOR is a not-for-profit service that helps scholars, researchers, and students discover, use, and build upon a wide range of content in a trusted digital archive. We use information technology and tools to increase productivity and facilitate new forms of scholarship. For more information about JSTOR, please contact support@jstor.org.

Your use of the JSTOR archive indicates your acceptance of the Terms & Conditions of Use, available at <https://about.jstor.org/terms>

This article is licensed under a Attribution 4.0 International (CC BY 4.0). To view a copy of this license, visit <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>.

JSTOR

Urbanistični inštitut Republike Slovenije is collaborating with JSTOR to digitize, preserve and extend access to *Urbani Izziv*

da nove metodologije analize impakta uključuju i razmatranje socijalnih posledica koje se meri sa opštim urbanističkim standardima kvaliteta življenja u nekoj sredini.

(5)

Korelacijom ekoloških i etičkih kriterijuma u odnosu na prostorno planiranje i razvoj moguće je izdvojiti nekoliko načela koja treba da posluže u usmeravanju rekonstrukcije našeg urbanizma:

- onemogućavanje ili minimizacija pravljenja štete pojedincima ili socijalnim grupama,
- podupiranje najvećeg mogućeg obima socijalnih dobara ili blagostanja uz obezbeđenje ostalih elemenata egzistencijalnih potreba,
- priznavanje obligacija u vezi zaštite prirodnih resursa,
- vrednovanje korišćenja zemljišta kao privilegije a ne kao neprirodnog prava,
- priznavanje načela da nijedna politička jurisdikcija nije samozadovoljavajuća,
- vođenje računa o činjenici da i estetske potrebe ulaze u niz egzistencijalnih potreba čoveka i da arhitektonski kvalitet izgrađene životne sredine može i mora da predstavlja sintezu niza ranije spomenutih kriterijuma ali da ina i izuzetno značajan uticaj na integritet pojedinca i na identitet ljudske zajednice i njen životne sredine, kako u vidu uobličavanja kulturnog prirodnog predela tako i izgrađenog ambijenta naselja.

Kao što se vidi iz predloženih teza, ne pristajemo na argumenat da je savremeni urbanizam pao (ili da pada) sa padom socijalističkog društvenog projekta pa makar u ograničenom smislu postignutog nivoa "realsocijalizma". Autor je već na "Komunikacijama" održanim odavno branio tezu da je urbanizam organski i istorijski vezan sa postignutim stepenom društvenih odnosa i da bi bilo veoma pretenciozno vezivati ga na ideološke predznake. On je iznad svega jedan od instrumenata za zaštitu čoveka u uslovima urbanog življenja u zajednicama visokih gustina i intenzivnih interakcija. I na kraju, ceterum censeo: prostor je definitivno ograničeno opšte dobro ...

Vladimir Mušić

Nova Evropa - vizije in akcije

**Poročilo o udeležbi na
mednarodni konferenci
Euroerspective II, 10.-12.
aprila 1991, Namur (Belgija)**

Z napovedjo skupnega evropskega trga z letom 1991, s sekularnimi političnimi premiki v Vzhodni Evropi, z velikimi razvojnimi in upravljaljskimi pa tudi kulturnimi dilemami v delu Evrope, ki so ga že zajeli integracijski procesi, s krepitvijo regionalne in subregionalne diferenciacije, sprejemanjem izzivov sodobne tehnologije in ekološkega imperativa, omejevanja (nacionalno-državne) suverenosti in odpiranja vrat za migracijske tokove v merilu preseljevanja narodov ter še z drugimi dogodki in okoliščinami, ki pretresajo današnja Evrope, se vrstijo tudi zborovanja znanstvenikov in strokovnjakov z najrazličnejših področij, ki preučujejo najrazličnejše vidike novih pojavov in problemov.

Za Slovenijo in Slovence, pa tudi za tisti del Jugoslavije, ki se ni izgubil v bolešno anahronističnih konstrukcijah nacionalistične ali ideološko pogojene politike in hoče ostati ali postati še bolj sestavni člen evropskega gospodarskega in kulturnega življenja, je zanimanje za današnja Evrope, pa tudi za njene "vizije in akcije" nadvse pomembno. Tudi mi bomo namreč morali najti pravo mesto v sistemu "Nova Evropa" in ubrati pravo pot do njega. V iskanju teh specifičnosti in v uveljavitvi lastne volje ter samobitnosti nam lahko pomaga skrbno zasledovanje aktualnih spoznanj in odgovorov pri drugih. Tudi zaradi tega sem se odločil za nekoliko podrobnejše in zato obsežnejše poročilo o letni konferenci Euroerspective II*.

Na konferenco me je osebno povabil g. dr. Ricardo Petrella, direktor programa FAST (DG XII) komisije Evropske skupnosti, glede na moj

položaj v usmerjevalni skupini mednarodnega projekta URBINNO-FAST. Že pred nekaj leti nam je namreč uspelo vključiti "mrežo" mednarodnega sodelovanja na področju urbanih inovacij v bruseljski projekt o napovedovanju in vrednotenju v znanosti in tehnologiji.

Konferenca Evroperspektiva I je bila v Parizu leta 1987, drugo konferenco pa so označili kot "prvo možnost sočlenj o podobah in resničnosti Evrope v letu 1991" (navedeno po Trend Letter Johna Nasbitta II, 7-23). Evroperspektive izhajajo iz premise, da bo Evropa v letu 2000 močno drugačna od tiste pred štirimi ali petimi leti, ko so se sprožili mehanizmi, ki vodijo v skupni trg leta 1993. Zadnji del teh let poteka tudi v znamenju novih dogodkov v srednjeevropskih deželah, pa tudi znotraj Evropske skupnosti (ES), dogodkov, ki postavljajo v novo luč številna predvidevanja in zasnove ob začetku integracijskih procesov v ES. Štirinajst poglavitnih tem konference, uvrščenih v tri skupine, že predstavlja določen izbor možnih tendenc in nakazuje zamisel skupnega imenovalca dežel ES:

- I. NOVA ORGANIZACIJA EVROPE
 1. Alternativni scenariji za politično organizacijo nove Evrope
 2. Bodočnost evropskih mest na Vzhodu in Zahodu
 3. Sodelovanje podjetij zaradi evropske tehnološke inovativnosti
 4. Evropske regije
- II. SPREMINJAJOČE SE VREDNOTE IN SOCIALNO-EKONOMSKE STRUKTURE
 5. Sprejemljiv gospodarski razvoj
 6. Družbeno obvladovanje tehnologije
 7. Tovarna bodočnosti
 8. Izziv izobraževanja in usposabljanja
 9. Okolje, tehnologija in družba
- III. EVROPA - PROVINCA SVETA
 10. Globalna tvrdka
 11. 2100: prehod v naslednje stoletje
 12. Evropa v svetu množičnih medijev
 13. Transnacionalizacija znanosti in tehnologije: med tekmovanjem in sodelovanjem
 14. Regionalizirani scenariji svetovne družbe.

Letošnjo konferenco v Namurju je organiziralo več ustanov:

- MONITOR/FAST Programme, Directorate General for Science, Research and Development, Commission of the European Communities (dr. Petrella),
- Centre de Prospective et d'Etudes (CPE), Ministere de la Recherche et de la Technologie, Francija,
- Commissariat General du Plan (CGP), Francija,
- National Agency of Industry and Trade - Industri - og Handelsstyrelsen, Danska,
- Danish Social Science Research Council, Statens Samfundsviden-skabelige Forskinngsraad, Danska,
- Local Initiative Support (LIS), Velika Britanija,
- FUNDESCO, Španija.

Predsednik konference je bil dr. Mario Soares, predsednik Republike Portugalske, ki pa se osebno ni mogel udeležiti srečanja.

V izhodiščnem besedilu konference so zapisali, da bo čez 10 let oblika Evrope radikalno drugačna od tiste, ki so si jo zamišljali pred 5 leti (ob organiziranju prve Evroperspektive). Izgledi so izzivalni, vzbujajo domišljijo in vzbujajo upanja ... Toda povzročajo tudi veliko pomislekov in skrbi ... Za mnoge bo Evropa 2000 (tj. "jutri zjutraj") dober kraj za bivanje in delo, ples in eksperimentiranje z novimi idejami. Za druge lahko Evropa 2000 ostane težak kontinent, prostor izključevanja, izvor socialnega nemira.

Na vseh področjih naj bi že bila odprta nova konstitucionalna faza, **ki pomeni:**

- **politično:** integracijo dvanajsterice, vzpostavitev širšega evropskega ekonomskega prostora, pan-evropsko konfederacijo,
- **ekonomsko:** nove trgovinske odnose med Vzhodno in Zahodno Evropo, pojav ali okrepitev regionalnega grupiranja za gospodarsko sodelovanje (npr. okoli Baltika, v Jadranski regiji itd.),
- **kulturno:** nove možnosti, ki se nudijo srednje- in vzhodnoevropskim jezikom, razvile se bodo nove kulturne poti med mesti Evrope in
- **socialno:** programe, kakršni je

npr. TEMPUS, ki že polagajo temelje za kroženje in izmenjavo profesorjev in študentov med evropskimi državami; ustrezni upravni ukrepi pa bodo porodili nov evropski sistem socialne države ...

Nihče ne more anticipirati izida nove konstitucionalne faze z letom 2005 in 2010. Največ bo odvisno od **današnjih ciljev**, vizij, izbora in akcije, še posebej glede na obseg demokratičnih postopkov in ustanov, ki bo zagotovljen na lokalni, nacionalni in evropski ravni.

Konferenca naj bi bila nekakšna **agora** (prostor srečanj, razgovorov, dogovorov), **šola** in **kulturni dogodek**. Mimo 14 že opisanih tem, ki so pomenile **14 akcijsko naravnanih** (paralelno organiziranih!) **zasedanj** z uvodniki iz različnih dežel, so bile predvidene **4 panelne diskusije** (v planumu) in 2 zasedanja, na katerih naj bi gradili scenarije (s pomočjo računalnikov v neposredni interakciji in ustrezno programiranih iger). Plenarni zasedanja sta bili najprej dve, pod naslovom Evropske vizije in Temeljni dosijeji, in zadnji dan še dve, Kakšni scenariji in smotri ter Kakšne akcije.

Glede na svojo vlogo v projektu UR-BINNO-FAST in zaradi lastnega strokovnega interesa sem se prijavil k sodelovanju v temah I/2 in I/4 oz. I/5, tj. Bodočnost evropskih mest in Evropske regije. Obseg programa je bil tolikšen, da je bilo praktično nemogoče spremljati kaj več kot dve temi. Povzeti vsebinski razpon tudi nakazuje izredno širino in multidisciplinarnost obravnavane tematike. Posebej pa je treba opozoriti še na dejstvo, da je bil sestav udeležencev konference zelo pester in je bilo delo po ločenih skupinah edino sprejemljivo. Prisostvovalo je veliko število ekonomistov, poslovnih ljudi, politikov, informatikov, tehnologov, razvojnih konzultantov itd.

SKLEPNI ZAPISKI

o problematiki evropskih regij in regionalnega sodelovanja v Evropi.

V obravnavanju **evropskih** problemov razvoja in prestrukturiranja

nimajo vsa vprašanja enake **politične** teže. Morda jo imajo v posledicah, vendar je nimajo v trenutku, ko se odpirajo ali kadar jih obravnavajo mednarodne in nadnarodne tehokratske in menedžerske strukture. Dejali bi, da to velja za večji del čisto gospodarske sfere, vsekakor za sektorje, pri katerih se v polni meri odražajo **tržne zakonitosti** in še bolj tam kjer opravlja svojo specifično obliko "pritiska" **razvoj ali transfer tehnologije**, ki je večinoma spočet v transnacionalnih, "nadpolitičnih" družbah. Kako je s položajem mest in sicer vse bolj prisotno **urbano problematiko** sodobnih družb, mi lahko reči. Zdi pa se, da je prav urbano dimenzijo upoštevati pri presoji katerega koli razvojnega vprašanja. Razlog za tak predlog ni le v očitnem dejstvu, da so mesta zgodovinska vozlišča vsakršnega napredka, temveč tudi v dejstvu izredno močne strukturiranosti interesov na lokalni ravni, zaradi politične relevantnosti lokalne samouprave in zaradi drugih podobnih razlogov.

E. von Böwentwr, Münchenski profesor in dolgoletna osrednja osebnost evropske veje Regionalne vede, je na letni konferenci urbanističnega omrežja Univerze Johns Hopkins v Raleighu junija 1989 posebej poudaril razvojne prvine, ki so povezane z **obnašanjem volilcev:**

- stopnja razvitosti in učinkovitosti integralnega planiranja;
- razvoj strukture preko meja dežel ES;
- mednarodna redistribucija dohodkov;
- demografski dejavniki, (meddržavne in interregionalne migracije).

Na meji med temi in takimi dejavniki ter dejavniki, ki še veliko bolj samogibno, procesualno odražajo ekonomske, prostorske, tehnološke in druge realnosti, pa so:

- politično-institucionalne ureditve.

Nato sledijo

- sektorske in regionalne politike, vključno z eksplicitno opredeljenimi in formaliziranimi urbanimi politikami na nacionalni ravni. Te pa so lahko:

a) pretekle ali že obstoječe (ki imajo inercialni vpliv ali celo nepričakovane učinke, npr. razvijanje partnerstva med javnim in zasebnim sektorjem, subvencioniranje določenih delov proizvodnje v agraru, obravnavanje manj razvitih mikro- in mezo regij v posameznih deželah, način preliivanja fiskalnih sredstev ipd.);

b) bodoče (politike).

- Nastajajoče prostorske strukture:
 - a) nova vloga mest ali posameznih ruralnih območij;
 - b) primerjalne prednosti starih ali novih industrijskih območij;
 - c) prostorska specializacija počitniških, zdraviliških ali turističnih območij.
- Pomen zgodovinskih dejavnikov, starostnih struktur itd.
- "Evropska dinamika" do leta 2000 in čez.

Dnevi namurskih Evroprospektiv so bili še ena priložnost za številne osebne stike, obnavljanje znanstev ali nova znanstva, dogovore o sodelovanju in zbiranju, preverjanje ter urejanje informacij, ki so pomembne za vodenje ali usmerjanje mednarodnega znanstvenega in strokovnega sodelovanja, ne nazadnje v okviru projekta oz. "omrežja" URBINO-FAST. V teh okvirih sem imel delovni dogovor s predstavnikoma bruselskega raziskovalnega inštituta Mens+Ruimte (človek in prostor), ki so nedavno povabili Urbanistični inštitut Republike Slovenije k skupnemu nastopu na licitaciji za eno od raziskovalnih tem Komisije ES. Glede na položaj Jugoslavije in Slovenije je naše sodelovanje zaenkrat lahko le posredno, preko raziskovalnih organizacij iz dežel članic, kar pa ne pomeni, da ne cenijo naših siceršnjih referenc. V okviru tega stika in drugih srečanj in razprav sem tudi pridobil najnovejše podatke o usmeritvah pri načrtovanju velike evropske infrastrukture, a o tem kasneje.

Zanimive so okoliščine, ki omogočajo ponovna odpiranja širših vedut in vizur na problem "Nove Evrope", ki se izvija iz Evrope, ki je "500 let ustvarjala nacionalne države in potem 1000 let in več oblikovala svet s političnimi, vojaškimi, gospodarskimi, kulturnimi in drugimi diktati,

zdaj pa so njene države pripravljene izgubiti del svoje suverenosti za neko novo nadnacionalno združbo" (Alonso, nav. po Raleigh 1989), ki naj bi bila uspešnejši tekmelec globalnim aglomeratom ekonomske moči in poslovne prodornosti, bodisi v ZDA, na Daljnem Vzhodu ali v jugozahodni Aziji ... Glede na širšo problematiko prostorskega planiranja me je predvsem zanimalo vprašanje **regionalne politike**, kakršna se pojavlja in razvija v okvirih ES. Le-ta je slejkoprej naravnana na prevladujoči "klasični" cilj vsake razvojne politike, ki upošteva prostorske razsežnosti, t. j. na **uravnoveženost** (vendar s primesmi prosvetljenjskega egalitarizma, sindikalistične solidarnosti ipd. atributov). Slejkoprej pa se zastavlja tudi (sicer imanentno) vprašanje: "Ali je Združena Evropa sploh mogoča, glede na podedovane regionalne neenakosti?"

Zaradi posebnega zanimanja za specifične regionalne razvojne politike (katerih "žrtev" nam je morda postal) in zaradi njihove relacije do bodočnosti mest * je prav, da izluščimo poglavitne cilje, ki - kot kaže - vodijo tozadevna evropska prizadevanja tudi na nekoliko bolj detajlirani ravni:

- (1) podpora razvoju regij, ki zaostajajo;
- (2) pomoč regijam, ki sta jih prizadela zastarelost ali propadanje industrije;
- (3) posebna pozornost zaposlovanju mladih, s posebnimi variacijami za urbana in za ruralna območja;
- * Gl. tudi Vladimir Mušič, EVROPSKA MESTA IN URBANIZEM PO LETU 1992, ARHITEKTURA V ČASU SPREMEMB (letno poročilo URP Urejanje prostora), UI RS Ljubljana, december 1990, str. 11-35.
- (4) prilagajanje kmetijskih dejavnosti novim razmeram gospodarjenja na skupnem trgu in v svetovni konkurenci, strožjim ekološkimi in zdravstvenimi zahtevam, novi urbani realnosti, novim tehnologijam ipd.;
- (5) poenoteni kriteriji za razvoj revnih ruralnih regij (zaradi nadzora nad procesi urbanizacije).

Zanimiva je nova ugotovitev o relativni teži v pomenu posameznih

politik. Tako naj bi npr. politika pod točko 1 - (zaostale regije), zajela nekako 70 milijonov ljudi; politika pod točko 2 - (stara industrijska središča) pa le 15 milijonov prebivalcev Evropske skupnosti (v današnjem obsegu). Pri tem pa v 5 evropskih državah živi približno 90 % zgoraj omenjenih 70 milijonov ljudi, od sredstev namenjenih za boljše življenje omenjenih 15 milijonov ljudi, pa jih kar 3/4 porabijo v Veliki Britaniji in Franciji.

Ob vsem tem se je treba zavedati še drugih pomembnih pogojev ali okoliščin, ki vplivajo na programiranje razvoja v okviru ES, npr:

- ni mogoče pričakovati finančne pomoči ES, če posamezna (sprejemajoča) dežela ni vložila svojih lastnih sredstev v določen program (ali politiko) ("the matching funds");
- ES ne pristaja na parcialna prizadevanja, temveč terja planirane projekte (oz. projekte, ki predstavljajo implementacijo širših in kompleksnejših planov);
- zagotovljen mora biti nadzor nad izvajanjem izbrane politike in nad porabo sredstev ES.

Organi ES si tudi prizadevajo drobiti nerazvita območja v manjše, diferencirane "okraje", ker se zavedajo, da bi sicer pomoč ne bila dovolj usmerjena. Pri tem se lahko spomnimo novejših tendenc v slovenskem odnosu do politike nerazvitim regijam, uvedenih še v času Šinigojeve administracije, ko so poskušali drobiti regionalne enote podpiranih nerazvitih območij na občinski in celo pod občinski nivo, kar nas pa spet spominja na nekdanjo ameriško politiko do (teritorialnih) "žepov revščine".

V širšem političnem konspektu je značilno, da se "vladanje" (glede tu obravnavanih vidikov razvoja in funkcioniranja države) premika od tehnokratov k parlamentom, seveda zaradi relativno velikih denarjev, ki se prelivajo med regijami ali celo med državami ...

- Identificirali smo še druge možne sklope regionalnih razvojnih politik:
- skupine regij,
 - ogroženost okolja,
 - nevarnost naravnih katastrof itd.

Pri vseh politikah se vztrajno uveljavlja načelo homogenosti regij, tako po njihovih prirodno-fizionomskih, gospodarsko-socialnih in/ali kulturnih ter upravnih kriterijih oz. lastnostih. V mnogih razpravah se pogledi obračajo "nazaj" na problematiko strukturiranja prostora po prvinah, kakršne so:

- nova ali revitalizirana (tudi "reurbanizirana") mesta kot razvojni centri ali "poli rasti";
- izgradnja cest zaradi boljše dostopnosti (in potem večje mobilnosti delovne sile, večjega pretoka blaga, povečane možnosti prostorske in socialne integracije itd.);
- formiranje razvojnih osi (kar je spet povezano s problematiko dostopnosti, a tudi racionalnih vlaganj v infrastrukturo, varčevanja z energijo, s kmetijskoobdelovalnimi površinami itd.).

In potem spet kot refren: "Brussels technicians telling people in a given country what they have to do with their own money ..." (Bruseljski tehniki, ki govorijo ljudem v neki deželi, kaj naj naredijo s svojim lastnim denarjem...). Med take "tehnike" sodimo seveda tudi prostorski planerji, ki operiramo s klasiko razvojnih spodbud na nekem ozemlju, kot npr. izgradnja gospodarske in socialne infrastrukture, lociranje in izgradnja mestotvorne - "eksportne" industrije itd., skratka, produktivnih naložb, ki lahko vplivajo na centralizacijo (ali koncentracijo) in na disperzijo drugih produkcijskih dejavnikov in - v končni konsekvenci - vseh ostalih prostorskih struktur, sintentiziranih v **vzorcu poselitve in sinergetskem delovanju sistema mest ter naselij**.

Ta čas pripisujejo v Evropi prav poseben pomen nadaljnem razvoju **železnice kot dejavniku kontinentalne integracije**. Na prvem mestu teh konsideracij je očitno planiranje in programiranje širjenja omrežja "hitrih železnic", bodisi nemškega koncepta ali pa vse bolj agresivnega francoskega sistema TGV. Prilagam zaskrbljujočo ilustracijo iz najnovejšega poročila Komisije ES, ki je predložila novo zasnovi hitrih železniških prog v Evropi, s posebnim poudarkom na njihovi širitvi proti (zdaj odprtem) Vzhodu Evrope. Tu

gre v resnici za **nevarnost tranzitno-prometne osamitve Slovenije**, nevarnost, ki so jo nedavno tako plastično orisali tudi naši novinarji (Snoj v Delu 15. 8. 1991, Kovač v Sobotni prilogi Dela 3. 8. 1991 in nepodpisani pisec v Dnevniku 6. 5. 1991). Gre za latentni problem, na katerega smo prostorski planerji opozarjali še v času Kavčičeve administracije in ob izdelavi vseh dosedanjih dolgoročnih planskih dokumentov.

V informacijah, ki sem jih dobil v času namurske konference, so prikazane shematične karte, ki si jih moramo dopolniti bodisi z avtocestami ali še drugimi železnicami. Vedno moramo pomisliti tudi na projektirane povezave Trsta, Reke in Zagreba po obkoljski trasi oz. v zvezi z Jadransko magistralo, navezave le-te proti Budimpešti, upoštevati je treba že prihajajočo Pyhmsko cesto, ki z zvezo preko Maribora, Ptuja in Macolja teče proti Zagrebu in osamlja pravkar prevrtane Karavanke ipd. Trenutne politične razmere, "libanizacija" Jugoslavije, namerna destabilizacija slovenskega in hrvaškega gospodarstva pa postavljajo to zaskrbljenost v kar se da grobo luč. Žal ima ta "luč" še svoje starejše "zeleno" odtenke, ima primesi lokalističnega odpora do velikih projektov in pomanjkanja razvojnih ambicij, tudi v Sloveniji, nesposobnosti vključevanja v "veliko igro" planiranja in izgradnje magistralnih infrastrukturnih sistemov itd.

S prilogami in poudarkom na prometnih povezavah ter na nevarnosti prometne osamitve Slovenije pa nismo hoteli v celoti preusmeriti izzvenjanja širših razmišljanj o regionalnorazvojnih politikah Nove Evrope. Tu se namreč odpirajo še številna zanimiva in zahtevna vprašanja, ki terjajo našo pozornost na pragu novega obdobja, ki z dramatičnimi spremembami v Sovjetski zvezi in drugod iz dneva v dan dobiva nove in nove poteze. V regionalnih razvojnih politikah Evrope je že in še bo veliko prikritih misli in presoje: Alonso (nav. delo) jih je bil imenoval "the hidden agenda" in pri tem opozoril na

- pomoči revnim (ali revnejšim) zaradi strahu pred preveliko migracijo;

- potrebo, da tradicionalno homogene (pa tudi nehomogene) države razpravljajo o pluralizmu regionalnih kultur, o nacionalni identiteti (v konfrontaciji z evropsko "internacionalizacijo", da celo razizmom, ki se kaže v konfliktnih s pretečim prilivom delovne sile in "desparadosov" iz manj razvitih območij Juga, iz etno-kulturno zelo različnih območij itd.).

V ta sklop vprašanj sodijo spoznanja o posebnem interesu, ki ga kažeta ZDA in Japonska za Irsko - pač zaradi "angleščine kot komparativne prednosti", za Grčijo zaradi južne lege v bližini delovnega potenciala (še vedno nestabilnega) vzhodnega Sredozemlja, dobrih pristanišč itd. Sem sodijo na videz marginalna spoznanja o težavah v odnosih bruseljske velike birokracije in politike malega gospodarstva, ki se pojavijo ob ugotovitvi, da stroški hotela in letalskih vozovnic za pogajalce presegajo višino pričakovanega kredita. S premiki v Vzhodni Evropi in s stremljenji ES naj bi "svet postal spet okrogel".

V razpravah, v katerih sem sodeloval tudi sam in so sledile splošno znanim in bolj ali manj "prikritim agendam", so bile omenjene še številne druge skrbi in ugotovitve:

- da gre za izrazito nasprotje med ekvalizacijo, ki naj bi se vezala s pojmom disperzije (kapitala in poselitve) ter koncentracije (kot naravne posledice spontanih tržnih gibanj);
- da mora biti jasno, kdaj delovna mesta lovijo ljudi in kdaj ljudje iščejo zaposlitev;
- da se Evropa nikakor ne more zgledovati po Združenih državah v smislu znamenite prisposobe "talilnega lonca" (melting pot);
- da daje ES prednost "tradicionalnim regijam", kar pomeni našo priložnost v okviru alpsko-jadranskega modela odnosov in sodelovanja;
- da se število priseljenega in na novo urbaniziranega prebivalstva v Istanbulu letno poveča za več kot četrt milijona (če omenimo le eno izmed postaj sodobne hiperurbanizacije);
- da se ob ustvarjanju evropske gospodarske integracije z motivom

- tekmovalnosti pojavlja tudi interes zastopanosti ZDA, Japonske, jugozahodne Azije v Evropi in - še posebej - v Vzhodni Evropi (kot še praznem tržišču, a tudi kot ranljivih dimljah Nove Evrope);
- da je institucionalni okvir ES ta trenutek še zelo šibak (kar smo v zadnjih tednih doživljali tudi pri nas, ko smo lahko opazovali učinkovitost misij "trojke" ali drugih poskusov mednarodnega posredovanja na jugoslovanskem prizorišču);
 - da se je pri presojah prostorske integracije v Evropi kot posledici odstranitve meja izkazalo, da je akcijski radij gibljivosti zasebnega kapitala kakih 300 km (ob razmeroma dobri komunikacijski infrastrukturi);
 - da je prostorska integracija kot predpogoj socialne integracije odvisna od več sto (ali celo tisoč) kilometrov manjkajočih magistralnih prometnih povezav, ob mejah, med velikimi urbani centri in znotraj somestij in soselišč, ki se komplementarno dopolnjujejo;
 - da je vsaka integracija in še posebej organizirana in forsirana nadvse občutljiva že sui generis;
 - da globalna ekološka ogroženost, gospodarska kriza, ponavljajoče se naravne nesreče, spopadi na etnični, verski ipd. osnovi ter dolga obdobja nestabilnosti po vsem tem vplivajo na porast iracionalnosti, mističizma in vsakršnega eskapizma, ki je seveda kontraindiciran razvoju ali napredku s tem, da so sedaj vse bolj glasne tudi tiste mračnjaške sile, ki nočejo slišati besede napredek;
 - da je naš čas čas nenavadnih koalicij;
 - da je razvoj demokracije odvisen tudi od razvoja lokalne samouprave in da demokracija ne predstavlja vsakogar;
 - da parlament (s predstavništvom določenih interesov) ne more biti "agencija" za regionalno planiranje";
 - da se oživlja (zlasti pri nas) spopad med lokalno in municipalno avtonomijo na eni strani in regionalno upravo ter državo z elementi "neokameralizma" na drugi;
 - da je vsaki konfrontaciji obstoječega stanja in razvoja, upravljanja

in planiranja, reda in spremembe imanentni tudi konflikt ožjega in širšega, kratkoročnega in dolgoročnega interesa;

- da ima vsaka vizija "urbano-ruralnega kontinuuma" tudi svoje shizmatično ali celo shizofreno jedro, tako kot ima vsaka globalizacija svojo regionalizacijo, vsaka metropolizacija svojo parokializacijo pa tudi vsaka integracija svojo dezintegracijo, vsaka internacionalizacija svojo ksenofobijo, vsaka scientifikacija ali profesionalizacija svoj idiotizem ali vsaj ideologizacijo in sleherma ambiciozna ustvarjalna ter graditeljska generacija svoj konzervativni, jalov in rušilni antipod.

Z najhitreje rastočim gospodarskim sektorjem, t. j. s poslovnimi storitvami znotraj vsega ostalega servisnega sektorja - potrošnje in osebni uslug, se definitivno krepi proces urbanizacije in fenomen urbane civilizacije. Ali se temu še lahko upira ruralni fundamentalizem, ali je leta mrtev zaradi pičlih 10% preostalih kmetov, ki pa so zdaj šolani in živijo bolj kvalitetno? In ne nazadnje: do kod seže medregionalna, mednarodna in meddržavna solidarnost, kdaj in kje pa gre le za samoobrambni mehanizem z motivacijo v sebičnosti?

Mag. Vladimir Braco Mušič, dipl. inž. arh.

* Celotno poročilo obsega 46 strani in je bralecem na voljo v knjižnici Urbanističnega inštituta.

Dogodki na UI.

Nova raziskovalka Ksenija Kovačec-Naglič, dipl. inž. mat. je maja 1991 končala magistrski študij računalništva na Fakulteti za elektrotehniko in računalništvo Univerze v Ljubljani. Mentor naloge je bil prof. dr. Zvonimir Bohte.

Nova raziskovalka Marta Vahtar, dipl. inž. urej. krajine je avgusta 1991 končala magistrski študij ar-

hitekture na Oddelku za arhitekturo Fakultete za arhitekturo, gradbeništvo in geodezijo v Univerze v Ljubljani. Mentor naloge je bil prof. dr. Vladimir Brezar.

Objavljamo povzetka magistrskih nalog, ki sta na voljo v knjižnici UI.

Ksenija Kovačec-Naglič:
Večrazsežno lestvičenje

Metoda večrazsežnega lestvičenja je ena izmed metod za večkriterijsko analizo podatkov. Magistrsko delo vsebuje pregled različnih modelov in postopkov metode ter izrekov, ki zagotavljajo eksistenco rešitve. Podrobneje obravnava model urejenostnega večrazsežnega lestvičenja in iterativni postopek za iskanje rešitve. Prikazana je možnost uporabe večrazsežnega lestvičenja pri vrednotenju variantnih rešitev na področju prostorskega planiranja. Predlagane so nekatere nove možnosti za mere različnosti med urejenostnimi podatki.

Marta Vahtar:
Krajina kot izhodišče za zasnovno grajenih in drugih ustvarjenih prvin

(Kako zavarovati pozitivne komponente identitete prostora in jih z načrtovanjem še poudariti)

Namen naloge je bil pokazati na različne vidike problematike prostora, na njihovo soodvisnost pri oblikovanju njegove vizualne podobe, na potrebo po kompleksnem in interdisciplinarnem pristopu reševanja prostorske problematike in ne nazadnje na večplastnost, kompleksnost in mnogopomenskost pojma identitete prostora.

Teoretični del naloge se najprej osredotoča na probleme; kot so degradacija in dehumanizacija prostora, in skuša opredeliti bistvene izvore današnje krize vrednostnih kriterijev. Nadalje skuša opredeliti trende in sodobne pristope tako v prostorskem planiranju kot oblikovanju, pri čemer posebno pozornost namenja različnim pristopom strukturiranja

